

APLINKOS APSAUGOS DEPARTAMENTAS PRIE APLINKOS MINISTERIJOS

Biudžetinė įstaiga, Smolensko g. 15, 03201 Vilnius
 tel. (8 5) 216 3385, el. p. info@aad.am.lt, <http://www.aad.lrv.lt>.
 Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 304766622

AB „Grigeo Klaipėda“ Nemuno g. 2, Klaipėda (siunčiama el. p. info.klaipeda@grigeo.lt)	2021-01- į 2020-11-17	Nr. Nr. SK/2020-220
---	--------------------------	------------------------

Kopija
 Klaipėdos apygardos prokuratūros
 Klaipėdos apylinkės prokuratūros
 prokurorei Ginai Skersinskytei,
 Vilties g. 12, 92231 Klaipėda
 (el. p. gina.skersinskyte@prokuraturos.lt)

Aplinkos apsaugos agentūrai
 A.Juozapavičiaus g. 9, 09311 Vilnius
 (siunčiama el. p. p.aaa@aaa.am.lt)

DĖL ATSAKYMŲ PATEIKIMO

Klaipėdos apygardos prokuratūros Klaipėdos apylinkės prokuratūroje AB „Grigeo Klaipėda“ (toliau – Bendrovė) atžvilgiu atliekamas ikiteisminis tyrimas baudžiamojoje byloje Nr. 04-2-00154-19 pagal požymius nusikalstamų veikų, numatytų Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 270 straipsnio 2 dalyje ir 300 straipsnio 3 dalyje.

Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos (toliau – Departamentas) šioje baudžiamojoje byloje paskaičiavo Bendrovės padarytą žalą aplinkai ir yra pateikęs civilinį ieškinį.

Bendrovė prašo Departamento patvirtinti 2020 m. lapkričio 17 d. raštu siūlomas aplinkos atkūrimo priemones, sudaryti taikos sutartį dėl žalos atlyginimo bei atsiimti baudžiamojoje byloje Nr. 04-2-00154-19 pateiktą ieškinį.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje ne kartą pažymėta, kad verslo subjektams yra keliami aukštesni nei vidutiniai atidumo, rūpestingumo, profesionalumo standartai. Pagal Aplinkos apsaugos įstatymo (toliau – AAĮ) 34 straipsnio 2 dalį, ūkio subjektams taikoma civilinė atsakomybė, neatsižvelgiant į jų kaltę, už bet kokią žalą aplinkai arba neišvengiamą (realią) žalą aplinkai grėsmę, atsiradusią dėl jų ūkinės veiklos. AAĮ 32 straipsnio 2 dalis numato, kad padariusieji žalos ūkio subjektai privalo atkurti aplinkos būklę, esant galimybei, iki pirminės būklės, buvusios iki žalos aplinkai atsiradimo, ir atlyginti visus nuostolius. AAĮ 32 straipsnio 4 dalis įtvirtina, kad žala aplinkai vertinama ir apskaičiuojama pagal aplinkos ministro patvirtintą metodiką – baudžiamojoje byloje Nr. 04-2-00154-19 žala aplinkai paskaičiuota vadovaujantis Aplinkai padarytos žalos atlyginimo dydžių apskaičiavimo metodika, patvirtinta aplinkos ministro 2002 m. rugsėjo 9 d. įsakymu Nr. 471 „Dėl Aplinkai padarytos žalos atlyginimo dydžių apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“ (toliau – Metodika).

Metodika – galiojanti, ja Departamentas privalo vadovautis, nesivadovauti nėra jokio teisinio pagrindo.

Atsakydami į Bendrovės abejones dėl Metodikos ir AAĮ nuostatų galimo prieštaravimo Direktyvos 2004/35/EB nuostatomis, pažymime – Departamento įsitikinimu, prieštaravimo Direktyvai nėra. AAĮ tarp įgyvendinamųjų Europos Sąjungos teisės aktų įvardijama Direktyva 2004/35/EB (Direktyvos nuostatos inkorporuotos į AAĮ). Tiek Direktyvoje 2004/35/EB, tiek AAĮ *expressis verbis* išreikšta atsakingo už žalą subjekto pareiga atkurti aplinkos būklę iki pirminės būklės, buvusios iki žalos aplinkai atsiradimo, taip pat numatytas institutas papildomų ir kompensuojamųjų žalos atlyginimo priemonių, skirtų žalai atlyginti tiek, kiek aplinkos būklė neatkurta iki pradinės būklės. Pirminės aplinkos atkūrimo iki buvusios būklės priemonės, siekiant atkurti natūra aplinką, yra būtinos, tačiau tai nėra vienintelis žalos atlyginimo būdas, ypač tais atvejais, kai aplinkos būklė visiškai neatkuriama/negali būti atkurama iki pradinės, buvusios prieš užteršimą, aplinkos būklės. Todėl žalos aplinkai atlyginimo natūra santykis su piniginiu ekvivalentu nekelia abejonių dėl Direktyvos 2004/35/EB ir AAĮ teisinio žalos atlyginimo priemonių reglamentavimo.

Metodikos 20 punkte nurodyta, kad jei pažeidėjas savo objektui patvirtintuose galimų avarių likvidavimo planuose numatytais teršalų arba atliekų surinkimo būdais, priemonėmis ir terminais arba kitaip suderinęs su aplinkos apsaugos institucija surenka išmestus teršalus arba atliekas, visiškai ar iš dalies atstato pažeistą aplinkos kokybę, žalos atlyginimo suma mažinama surinktų teršalų arba atliekų kiekį atitinkančiu žalos dydžiu. Metodikos 24 punkte numatyta, kad, užbaigus taršos likvidavimo darbus, aplinkos būklės atkūrimo priemonės gali būti įskaitomos į žalos kompensavimą. AAĮ 33 straipsnio 3 dalis numato, kad padariusieji žalos aplinkai asmenys privalo šio įstatymo nustatyta tvarka atlyginti žalą aplinkai ir kitus susijusius nuostolius, nurodytus šio įstatymo 33 straipsnio 2 dalyje (žalos aplinkai ir kitų susijusių nuostolių dydis sumažinamas asmenų savo lėšomis įgyvendintų priemonių, kuriomis buvo atkurta aplinka ar sumažinta padaryta žala, išlaidų dydžiu).

Taigi, esamas teisinis reguliavimas tik paneigia Bendrovės nuogąstavimą, kad Departamentas reikalauja žalos atlyginimo iš Bendrovės tuo pat metu du kartus už tą patį pažeidimą, tai yra taiko dvigubą baudinę atsakomybę.

Departamento pareikštas civilinis ieškinys ikiteisminio tyrimo byloje Nr. 04-2-00154-19 yra pagrįstas, o Bendrovė, kaip galimai neteisėtais veiksmais žalą aplinkai padaręs ir atsakingas juridinis asmuo, įpareigotas atlyginti aplinkai padarytą žalą. Departamento įsitikinimu, esamoje situacijoje nėra pagrindo atsisakyti pareikšto civilinio ieškinio, o taikos sutarties sudarymas su Bendrove galimas, jei Bendrovė, pavyzdžiui, įsipareigotų žalą aplinkai atlyginti gera valia, rodytų realius veiksmus, pavyzdžiui, įsipareigodama žalą atlyginti dalimis, per priimtinaį protingą laikotarpį. Iki šios dienos Bendrovė realių veiksmų dėl Kuršių marių vandens būklės gerinimo po užteršimo nėra atlikusi (Departamentui nežinoma), todėl mažinti žalos paskaičiavimą/ieškinio sumą šioje stadijoje nėra jokio teisinio pagrindo.

Pagal aplinkos ministro 2006 m. gegužės 16 d. įsakymu Nr. D1-228 patvirtinto Aplinkos atkūrimo priemonių parinkimo bei išankstinio pritarimo gavimo tvarkos aprašo (toliau – Tvarkos aprašas) 29 punktą, **raštu pateikiant Departamentui aplinkos atkūrimo priemonių planą, turi būti nurodytos aplinkos atkūrimo priemonės (-ė), numatyti darbai bei jų vykdymo terminai ir kiti reikšmingi duomenys.** Kaip matome pagal 2020 m. lapkričio 17 d. Bendrovės rašte pateiktą informaciją, nurodytos priemonės pagrįsto ir aiškaus aplinkos atkūrimo priemonių plano gerinti paviršinio vandens telkinio – Kuršių marių – ekologinei būklei nenumato, nors išleistos nevalytos gamybinės nuotekos užteršė kaip tik šį vandens telkinį. 2020 m. gruodžio 9 d. raštu Nr. (3.8)-AD5-21979 Bendrovei paskirta siūlomas aplinkos atkūrimo priemonės detaliau pristatyti nuotoliniu būdu. *Inter alia* 2020 m. gruodžio 15 d. raštu Nr. (5.3)-AD5-22385 Bendrovės paprašyta pateikti

kiekvienos priemonės efektyvumą gerinant Kuršių marių būklę su pagrįstais (aprašytas mokslinėje literatūroje ar šalių ataskaitose apie taikytas priemones ir jų efektyvumą) ir išmatuojamais (pagal fizinius-cheminius ir biologinius būklės vertinimo kriterijus) dydžiais bei nurodant laiką, kada bus pasiektas Kuršių marių būklės pagerėjimas įgyvendinus priemones; pateikti priemonių įgyvendinimo trukmę ir grafiką bei priemonių įgyvendinimo kaštus.

Kadangi Bendrovės rašte minimos priemonės neatspindi jų poveikio/sąsajos ir efektyvumo Kuršių marių ekologinei būklei, laikotarpio/termino, per kurį Bendrovė planuoja pagerinti aplinkos, kuriai padaryta žala, būklę ateities perspektyvoje, per kiek laiko ketinama priemones įgyvendinti, nei kokie bus to kaštai, kurioje teritorijoje ketinama priemones diegti, nei kuria konkrečia priemone kurį aplinkos komponentą ketina atkurti (aplinkos oras, žemės paviršius ir gilesni jos sluoksniai arba vandens telkinys), kas tų neįvardytų komponentų savininkas (fizinis asmuo, juridinis asmuo arba valstybė)¹, Bendrovei sudarytos/neribotos laike galimybės einamuoju laiku tikslinti priemones, pasisakyti, suteikta galimybė pristatyti užsienio ekspertų TIG Environmental 2020-10-28 ataskaitą „Žalos Kuršių marių aplinkai vertinimas“ ir kt. Papildomiems aptarimams paskirti posėdžiai 2020-12-14 (Bendrovės prašymu nukelta į gruodžio 21 d.), 2021-01-06 (Bendrovės prašymu paprašyta dar kartą atidėti, kad galėtų pasiruošti atsakymus į Aplinkos ministerijos (toliau – AM) specialistų užduotus klausimus dėl 2020 m. lapkričio 17 d. rašte numatytų priemonių).

Siekiant objektyviai įvertinti Bendrovės rašte siūlomas priemones, pasitelkti Aplinkos apsaugos agentūros (toliau – AAA), AM specialistai, mokslininkai, kurie dalyvavo išklausančią Bendrovės pristatymus nuotoliniu būdu per konferencinę pokalbių programą, Bendrovei užtikrinant galimybę išsamiau pristatyti savo rašte išdėstytų siūlymų esmę, Departamentas tenkino visus Bendrovės prašymus po 2020-11-17 rašto pateikimo dėl nuotolinių pristatymų, aptarimų, klausimų išklauskimo, posėdžių atidėjimo. Tačiau nei rašte, nei posėdžių metu nebuvo išgirsti atsakymai/pagrįsta informacija iš esmės į nei vieną iš Tvarkos aprašo 18 punkte nurodytą priemonių vertinimo kriterijų.²

2021 m. sausio 6 d. iš anksto su Bendrove, AM, AAA, Departamento atstovais suderintame posėdyje, skirtame detaliau aptarti Bendrovės pasiūlytas aplinkos atkūrimo priemones, pasitarimo dalyviams užduodant klausimus, Bendrovė neturėjo galimybės/kompetencijos atsakyti į pasitarimo atstovų klausimus ir paprašė leisti apsvarstyti klausimus, juos atsiunčiant el. paštu, atidėti pasitarimą. AM specialistai suformulavo ir pateikė savo klausimus Bendrovei (kiekvieną siūlomą aplinkos atkūrimo priemonę pristatyti plačiau: kaip priemonė yra naudinga aplinkos elemento ir (arba) funkcijų kiekvienam komponentui atkurti, koks priemonės poveikio atkuriant kiekvieną aplinkos elementą ir (arba) funkciją siektinas rezultatas (rodiklis), kiek priemonė padeda atkurti vietovę, kuriai padaryta žala, koks priemonės geografinis ryšys su pažeista vietove, laikotarpis, per

¹ Tvarkos aprašo 11 p. aplinkos atkūrimo tikslai: 11.1. pirminio aplinkos atkūrimo – atkurti pažeistų aplinkos elementų ir (arba) funkcijų (savybių) pirminę būklę; 11.2. papildomo aplinkos atkūrimo – atkurti tokį patį aplinkos elementų ir (arba) funkcijų (savybių) lygį, jei reikia ir alternatyvioje vietovėje, panašų į tą, kuris būtų atkurtas, jei būtų buvusi sugrąžinta pažeistos vietovės pirminė būklė; 11.3. kompensuojamojo aplinkos atkūrimo – kompensuoti aplinkos elementų ir (arba) funkcijų (savybių) laikinus (tarpinius) nuostolius iki tokių aplinkos elementų ir funkcijų (savybių) atkūrimo.

² Tvarkos aprašo 18 p. aplinkos atkūrimo priemonės, pagrįstos naudojant geriausias turimas priemones, vertinamos pagal tokius kriterijus:

18.1. priemonės įtaką visuomenės sveikatai ir saugumui;

18.2. priemonės įgyvendinimo kaštus;

18.3. priemonės sėkmės tikimybę;

18.4. kaip priemonė padės išvengti žalos ateityje ir žalos, kurią gali sukelti minėtos priemonės įgyvendinimas;

18.5. kaip priemonė yra naudinga aplinkos elemento ir (arba) funkcijų kiekvienam komponentui;

18.6. kaip pagal kiekvieną priemonę atsižvelgiama į atitinkamas socialines, ekonomines ir kultūrinės problemas ir kitus vietovei būdingus atitinkamus veiksnius;

18.7. laikotarpį, per kurį bus faktiškai atkurta pažeista aplinka;

18.8. kiek priemonė padeda atkurti vietovę, kuriai padaryta žala;

18.9. geografinį ryšį su pažeista vietove.

kurį bus faktiškai atkurta pažeista aplinka, kokie priemonės įgyvendinimo kaštai, priemonės įgyvendinimo sėkmės tikimybė; kiek ir kokių teršalų pasiūlytomis aplinkos atkūrimo priemonėmis būtų išimta iš ekosistemos, kokie rodikliai būtų pagerinti). Atsakymai negauti.

Todėl **p a ž y m i m e** – Bendrovės 2020 m. lapkričio 17 d. rašte išdėstytų siūlyimų svarstymas negali trukti neribotą laiką ir yra baigiamas. Bendrovės Departamentui pateiktos priemonės (tokios, kokios jos suformuluotos 2020 m. lapkričio 17 d.) pripažįstamos neatitinkančiomis Tvarcos aprašo 18 punkto reikalavimų, iki šiol negauta informacija į Departamento 2020 m. gruodžio 15 d. rašte Nr. (5.3)-AD5-22385 prašytą patikslinimą, negauta informacija į AM specialistų 2020 m. sausio 7 d. pateiktus klausimus po 2021 m. sausio 6 d. pasitarimo, nepateikta informacija, kaip kiekviena iš priemonių darytų įtaką visuomenės sveikatai ir saugumui, taip pat nepateikta informacija apie priemonių įgyvendinimo kaštus, priemonių sėkmės tikimybę, apie tai, kaip priemonės padės išvengti žalos ateityje, ir žalos, kurią gali sukelti minėtos priemonės įgyvendinimas, kaip priemonės yra naudingos aplinkos elemento ir (arba) funkcijų kiekvienam komponentui, kaip pagal kiekvieną priemonę atsižvelgiama į atitinkamas socialines, ekonomines ir kultūrinės problemas ir kitus vietovei būdingus atitinkamus veiksnius, apie laikotarpį, per kurį bus faktiškai atkurta pažeista aplinka, kiek priemonė padeda atkurti vietovę, kuriai padaryta žala, geografinį ryšį su pažeista vietove.

Bendrovė, pristatydama aplinkos atkūrimo priemonės, nurodo valymo įrenginių pagerinimo techninį projektą, kurį įgyvendinus būtų užtikrintas nuotekų išvalymas, atitinkantis Nuotekų tvarkymo reglamente numatytus taršos reikalavimus, tuo tarpu pagal Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymą kiekvienas atsakingas ūkio subjektas **privalo organizuoti** savo veiklą taip, kad nebūtų pažeisti aplinkos apsaugos reikalavimai ir normatyvai – tai visuotinai galiojanti pareiga³, o ne aplinkos būklės atkūrimo priemonė, susijusi su Kuršių marių tarša laikotarpiu nuo 2019-12-09 iki 2020-01-07 ar ankstesniu, nei atitinka AAĮ 32 straipsnio 2 dalies nuostatas ir Tvarcos aprašo reikalavimus.

Kad dėl ūkinės veiklos darytas reikšmingas neigiamas poveikis Kuršių marių ekosistemai liudija AAA atlikto paviršinio vandens telkinio – Kuršių marių – ekologinės būklės ar ekologinio potencialo bei cheminės būklės pablogėjimo įvertinimas, kuriuo abejoti Departamentas neturi teisinio pagrindo (1. Klaipėdos sąsiaurio ekologinė būklė 2017–2019 m. suprastėjo per vieną klasę 3B ir 2 monitoringo vietose; 2. Klaipėdos sąsiauryje nustatyta bendrojo azoto koncentracijos augimo tendencija 2012–2019 m.; 3. Neigiamas poveikis dėl nelegaliai išleistų AB „Grigeo Klaipėda“ organinių medžiagų pagal BDS₇, bendrojo azoto ir bendrojo fosforo kiekių paviršiniam vandens telkiniui laikomas reikšmingu; 4. Į aplinką išleistos organinės ir biogeninės medžiagos iš ekosistemos savaimė beveik nepasišalina ir nuolat dalyvauja ekosistemos medžiagų apykaitos cikle; 5. Visiško aplinkos būklės atkūrimo galimybės labai ribotos ir galimos tik taikant brangiai kainuojančias technines priemones ir net jas pritaikius, Kuršių marių ir Baltijos jūros būklė galėtų pagerėti per ilgą laikotarpį dėl lėto ekosistemos atsako. AB „Grigeo Klaipėda“ daug metų išleidžiamos netinkamai išvalytos nuotekos prisideda prie bendros taršos apkrovos ir eutrofikacijos Klaipėdos sąsiauryje ir Baltijos jūroje didėjimo ir dar labiau toliau nuo iškeltų ir nustatytų valstybei tikslų.)

Bendrovės atstovai 2021 m. sausio 6 d. nuotolinio posėdžio metu, dalyvaujant Departamento,

³ 19 str. Fizinis ar juridinis asmuo ūkinės veiklos objektą eksploatuoja pagal leidime nustatytas sąlygas ir neviršydamas aplinkos apsaugos normatyvų bei standartų.

Fizinis ar juridinis asmuo, eksploatuodamas ūkinės veiklos objektą, kurio veikla susijusi su kenksmingu poveikiu aplinkai, privalo savo lėšomis stebėti aplinkos teršimo laipsnį, teršimo poveikį aplinkai, užtikrinti informacijos apie tai viešumą ir sudaryti sąlygas teršimo kontrolei.

Fizinis ar juridinis asmuo, eksploatuojantis ūkinės veiklos objektą ar vykdamas ūkinę veiklą, kai nereikalingas leidimas, privalo laikytis tokiems objektams bei veiklai nustatytų aplinkos apsaugos normatyvų ir standartų.

AAA, AM, mokslo atstovams, nurodė, kad žala aplinkai nepadaryta – toks požiūris nesuderinamas su Departamento pozicija, aplinkos apsaugos, teisingumo, protingumo, visiško nuostolių atlyginimo principais (*restitutio in integrum*), Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003-10-29 nutarimas, CK 6.263 straipsnis).

Remiantis tuo, kas išdėstyta, Departamento nuomone, šiuo konkrečiu atveju nėra pagrindo svarstyti galimybę atsisakyti pareikšto civilinio ieškinio ikiteisminio tyrimo byloje Nr. 04-2-00154-19, taikos sutarties sudarymui šiuo metu nėra pagrindų, o aplinkos atkūrimo priemonių svarstymas būtų atnaujintas, Bendrovei pateikus Tvarkos aprašo reikalavimus atitinkančias priemones.⁴

Direktorė

Olga Vėbrienė

Albertas Kilevicius, tel. +370 61 59 4504, el. p. albertas.kilevicius@aad.am.lt

Asta Peleckienė, tel. +370 612 31 745, el. p. asta.peleckiene@aad.am.lt

Irenijus Kaluškevičius, tel. +370 616 03 085, el. p. irenijus.kaluskevicius@aad.am.lt

Saulius Preikšas, tel. +370 620 30 457, el. p. saulius.preikšas@aad.am.lt

⁴ Sprendimas gali būti skundžiamas Aplinkos apsaugos departamentui prie Aplinkos ministerijos arba Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 14 str. nustatyta tvarka, arba per vieną mėnesį nuo sprendimo gavimo dienos Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 8 str. nustatyta tvarka arba Vilniaus apygardos administraciniam teismui (Žygimantų g. 2, 01102 Vilnius) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 29 str. 1 d. nustatyta tvarka.

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Aplinkos apsaugos departamentas, Smolensko g. 15, LT-03201 Vilnius
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL ATSAKYMO PATEIKIMO
Dokumento registracijos data ir numeris	2021-01-29 Nr. (3)-AD5-1564
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0, GEDOC
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	OLGA VĖBRIENĖ, Direktorė
Parašo sukūrimo data ir laikas	2021-01-29 12:10:46
Parašo formatas	Trumpalaikis skaitmeninis parašas, kuriame taip pat saugoma sertifikato informacija
Laiko žymyje nurodytas laikas	
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-B
Sertifikato galiojimo laikas	2020-09-17 - 2023-09-17
Parašo paskirtis	Registravimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Vilma Cegelskė, Patarėja
Parašo sukūrimo data ir laikas	2021-01-29 14:25:15
Parašo formatas	Trumpalaikis skaitmeninis parašas, kuriame taip pat saugoma sertifikato informacija
Laiko žymyje nurodytas laikas	
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	RCSC IssuingCA
Sertifikato galiojimo laikas	2021-01-07 - 2023-01-07
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	0
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	0
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Elektroninė dokumentų valdymo sistema VDVIS, versija v. 3.04.02
El. dokumento įvykius aprašantys metaduomenys	
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	El. dokumentas atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja. Tikrinimo data: 2021-02-03 20:12:17
Elektroninio dokumento nuorašo atspausdinimo data ir ją atspausdinęs darbuotojas	2021-02-03 atspausdino Vilma Cegelskė
Paieškos nuoroda	